

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Psychologická podpůrná činnost

na základní škole se sociálně znevýhodněnými žáky

metodika

**ZŠ Boženy Němcové - centrum podpory žáků ze sociokulturně
znevýhodněného prostředí**

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.2.12/03.0018

www.cepoza.webnode.cz

Přerov 2012

Mgr. Martina Shaw

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Obsah

1. Školní psychologie

2. Školní psycholog

- 2.1. Legislativa
- 2.2. Etický kodex psychologů
- 2.3. Náplň práce
 - 2.3.1. Diagnostika, depistáž
 - 2.3.2. Konzultační, poradenské a intervenční činnosti
 - 2.3.3. Metodická práce a vzdělávací činnost
- 2.4. Kvalifikační standardy školního psychologa
- 2.5. Prostory a vybavení poradenského pracoviště školního psychologa
- 2.6. Časová dostupnost služeb školního psychologa
- 2.7. Informovanost o službách školního psychologa
- 2.8. Práce s informacemi a důvěrnými daty školního psychologa

3. Z praxe školního psychologa na ZŠ Přerov, Boženy Němcové 16

- 3.1. Úvod
- 3.2. Práce se žáky
 - 3.2.1. Individuální konzultace
 - 3.2.2. Skupinová práce
 - 3.2.2.1. Tematické komunity
 - 3.2.2.2. Třídní komunity
 - 3.2.3. Využití počítačové techniky
- 3.3. Práce s učiteli
- 3.4. Práce s rodiči
- 3.5. Krizová intervence
- 3.6. Spolupráce s jinými zařízeními

4. Závěr

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1. Školní psychologie

Je součástí pedagogické psychologie. Zabývá se psychologickými poznatky a jejich aplikací ve školní praxi.

Základní druhy:

- Psychologie žáka (zabývá se tím, čeho je dítě v procesu edukace schopno)
- Psychologie učitele (být dobrým učitelem)
- Psychologie procesu učení
- Psychologie výchovy

Praktické úkoly:

- Aplikace poznatků ve výchově – vzdělávacím procesu na školách, v poradenské práci, v hromadné a individuální práci realizovaných především v PPP a jiných zařízeních
- Jde o prevenci i nápravu poruch chování, učení, pomoc při profesionální orientaci žáků, pomoc při problémech adaptačních

Význam školní psychologie:

- Teoretický (poznatky patří k základní vybavenosti člověka – pojmy: paměť, výchova, mozek)
- Sebevýchovný (umožňuje nám pracovat sama na sobě)
- Diagnostický
- Metodický

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2. Školní psycholog

Školní psycholog působí na škole jako poskytovatel poradenských služeb spolu se školním metodikem prevence, výchovným poradcem, případně školním speciálním pedagogem a jejich konzultačním týmem složeným z vybraných pedagogů školy. (Věštník MŠMT, 2005)

2.1. Legislativa

- Školský zákon č.561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, která je jedním z prováděcích předpisů ke školskému zákonu.
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících
- Zákon 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů.
- Etický kodex psychologů

2.2. Etický kodex psychologů

- dodržuje všeobecně platná lidská práva a práva dítěte
- chrání práva a důstojnost jedinců, kterým poskytuje psychologické služby, tedy žáků, učitelů, rodičů atd.
- uplatňuje jen takové přístupy ve své práci, které odrážejí humanistický zájem a důstojnost a osobní integritu jedinců
- vyhýbá se všem aktivitám, které porušují anebo snižují občanská a zákonná práva klientů
- zabezpečuje psychologické služby na školách a školních zařízeních všem klientům, kteří to požadují anebo kteří tyto služby potřebují bez ohledu na jejich rasu, národnost, náboženskou příslušnost, věk nebo handicap, seznámí se s filozofií, cíli, organizací a metodikou školy, na které pracuje. Poznání systému

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

školy a jeho požadavků je základem, který psychologovi umožňuje spolupodílet se na dosažení společných cílů

- respektuje klientovo právo volby dobrovolného vstupu do vztahu nebo účasti na psychologických službách
- pracuje s žáky, učiteli a rodiči žáků nestranně bez ohledu na jejich fyzické, mentální, emocionální vlastnosti
- informuje klienta o důležitých aspektech jejich vzájemného vztahu a o dalším využití informací
- Informuje ho o výsledcích vyšetření a psychologických intervencích, změnách programů, důležitých plánovaných službách a jiných relevantních informacích
- všechny údaje o osobních aspektech jedince považuje za přísně důvěrné informuje vedení školy, učitele, rodiče o svých zjištěních, je zodpovědný za poskytování takových informací, které zabezpečují srozumitelnost pro všechny, důraz klade více na interpretaci a doporučení než na předložení výsledků vyšetření
- je zodpovědný za zachování důvěrnosti informací o klientech a o výsledcích a vyšetřeních
- v případě, že chce využít některé informace v přednáškách anebo publikacích, nejdříve si zabezpečí písemný souhlas klienta anebo vynechá všechny identifikační údaje
- kooperuje a zabezpečuje koordinaci služeb s jinými odborníky při plnění svých cílů, respektuje oblasti své a jejich kompetence, spolupracuje s nimi při uznání multidisciplinární služby potřebné pro psychologickou službu klientovi
- spolupracuje s rodiči při práci s dítětem při identifikaci problémů, hledání alternativ a strategií řešení, konzultuje s nimi doporučení a plány na pomoc dítěti při zabezpečování psychického zdraví a osobnostního rozvoje, při výběru a použití validních a reliabilních postupů, strategií, metod a technik přihlíží na věk, pohlaví, socioekonomický a etnický původ klientů
- pokud zjistí, že klientův stav si vyžaduje služby mimo jeho kompetenci anebo působnost, anebo si vyžaduje pomoc a starostlivost dalšího odborníka, doporučuje ho jinému kvalifikovanému odborníkovi... Jde například o

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

interdisciplinární spolupráci s klinickým psychologem, speciálním pedagogem, sociálním pracovníkem, pedopsychiatrem, právníkem, lékařem

- udržuje si vysokou úroveň svým objektivním získáváním údajů a informací nevyhnutelných pro efektivní práci s klienty. Na vytváření co nejobektivnějšího obrazu o klientovi kombinuje pozorování, rozhovor, psychodiagnostické testy a další metody.
- poznání a respektování těchto norem školnímu psychologovi zaručuje jeho vysokou profesionalitu, důvěru u žáků, učitelů, rodičů, úspěchy v práci a hlavně naplnění jeho poslání při humanizaci školy.

2.3. Náplň práce

Školní psycholog vykonává činnosti konzultační, poradenské, diagnostické, metodické a informační, pracuje se žáky, pedagogy i rodiči. Dokumentaci o svých činnostech vede v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů a etickým kodexem školního psychologa. Školní psycholog spolupracuje se specializovanými školskými a dalšími poradenskými zařízeními, zejm. pedagogicko-psychologickými poradnami, dále se zařízeními a institucemi zdravotnickými a sociálními, s orgány státními i nestátními s organizacemi péče o děti a mládež apod.

2.3.1. Diagnostika, depistáž

- Spolupráce při zápisu do 1. ročníku základního vzdělávání
- Depistáž specifických poruch učení v základních a středních školách
- Diagnostika při výukových a výchovných problémech žáků
- Depistáž a diagnostika nadaných dětí.
- Zjišťování sociálního klimatu ve třídě.
- Screening, ankety, dotazníky ve škole.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2.3.2. Konzultační, poradenské a intervenční činnosti

- Péče o integrované žáky (pomoc při sestavování individuálního vzdělávacího plánu, vedení).
- Individuální práce se žáky v osobních problémech (konzultace, vedení).
- Krizová intervence a zpracování krize pro žáky, pedagogické pracovníky a zákonné zástupce.
- Prevence školního neúspěchu žáků (náprava, vedení, apod.).
- Kariérové poradenství u žáků.
- Techniky a hygiena učení (pro žáky).
- Skupinová a komunitní práce s žáky.
- Koordinace preventivní práce ve třídě, programů pro třídy apod.
- Podpora spolupráce třídy a třídního učitele.
- Individuální konzultace pro pedagogické pracovníky v oblasti výchovy a vzdělávání.
- Konzultace se zákonnými zástupci při výukových a výchovných problémech dětí.
- Pomoc při řešení multikulturní problematiky ve školním prostředí.

2.3.3. Metodická práce a vzdělávací činnost

- Participace na přípravě programu zápisu do 1.ročníku základního vzdělávání.
- Metodická pomoc třídním učitelům.
- Pracovní semináře pro pedagogické pracovníky (konzultace a metodické vedení).
- Účast na pracovních poradách školy.
- Koordinace poradenských služeb poskytovaných ve škole (výchovný poradce, školní metodik prevence, třídní učitelé).
- Koordinace poradenských služeb mimo školu a spolupráce se školskými poradenskými zařízeními, zdravotnickými a dalšími zařízeními.
- Metodická intervence z psychodidaktiky pro učitele, včetně podpory při tvorbě školního vzdělávacího programu.
- Besedy a osvěta (zákonným zástupcům).

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- Prezentační a informační činnost.
- Participace na přípravě přijímacího řízení ke vzdělávání ve střední škole.

(MŠMT: Věstník 2005, MŠMT: Vyhláška č. 72/2005 Sb.)

2.4. Kvalifikační standardy školního psychologa

Kvalifikační standardy školního psychologa (stejně i dalších poradenských pracovníků školy) jsou specifikovány zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

2.5. Prostory a vybavení poradenského pracoviště školního psychologa

Škola zajistí prostorové podmínky pro poskytování poradenských služeb tak, aby nedocházelo ke kolizi se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, protože školní psycholog pracuje s daty důvěrnými a zejména citlivými. Pro práci s těmito daty jsou stanovena pravidla zákonem č. 101/2000 Sb. Prostory musí vyhovovat platným obecně závazným hygienickým a požárními normám. Jsou vybaveny nástroji (např. diagnostickými testy) a pomůckami nezbytnými pro poskytování standardních činností školního psychologa, které vytváří důstojné prostředí pro konzultace školního psychologa s žáky a jejich rodiči a umožňuje vedení dokumentace a evidence o žácích v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a změně některých zákonů.

2.6. Časová dostupnost služeb školního psychologa

Školní psycholog má pevně stanoveny konzultační hodiny pro žáky, rodiče a učitele. Ve svých konzultačních hodinách je dostupný v prostorách vyhrazených pro poskytování poradenských služeb. Denní doba poskytování poradenské služby se řídí charakterem této služby a potřebami žáků, rodičů a učitelů.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2.7. Informovanost o službách školního psychologa

Školní psycholog zpracovává soubor informací o poradenských službách, které poskytuje žákům a jejich rodičům. Přehled o poskytovaných službách ve škole je veřejně přístupný na nástěnce v budově školy, na webových stránkách školy apod. a zahrnuje zejména:

- umístění prostor pro poskytování poradenských služeb v budově školy,
- jméno školního psychologa a dalších poradenských pracovníků,
- základní informace o nabízených službách školního psychologa a dalších poradenských pracovníků školy,
- konzultační hodiny školního psychologa a dalších poradenských pracovníků školy.

O poskytování poradenských služeb informuje ředitel školy ve svých výročních zprávách.

2.8. Práce s informacemi a důvěrnými daty školního psychologa

Informace a důvěrná data o žácích a jejich rodičích, která se školní psycholog (a další poradenští pracovníci školy) dozvědí v souvislosti s výkonem své poradenské činnosti, jsou ochraňována v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých předpisů. Způsob realizace pravidel pro ochranu informací a důvěrných dat v dokumentaci školního psychologa a dalších poradenských pracovníků školy je konkretizován ve školním programu pedagogicko-psychologického poradenství. V případě, že škola ukončí pracovní smlouvu se školním psychologem nebo školním speciálním pedagogem, je třeba zajistit předání dokumentace a nástrojového vybavení novému odborníkovi nebo případné převedení dokumentace příslušnému školskému poradenskému zařízení v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

(MŠMT: Věstník, 2005)

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

3. Z praxe školního psychologa na ZŠ Přerov, Boženy Němcové 16

3.1. Úvod

Když jsem na školu nastupovala, měla jsem jen velmi chabé představy o své budoucí práci – věděla jsem, že téměř 80% žáků na škole je romské národnosti a z toho mi vyplynuly jisté představy o možných problémech v jejich začleňování do vzdělávacího procesu, v komunikaci a hlavně v naprosto odlišném životním stylu. Takže mým prvním krokem bylo nastudování literatury, která se týkala života Romů – jejich historie, hierarchie v rodině, životní hodnoty, tradice..., dále jsem zjistila, že se na škole objevují děti hlavně s poruchami pozornosti, SPUCH poruchami a psychiatrickými diagnózami, hlavně ADHD. Takže ještě před začátkem mého působení na škole jsem si nastudovala příslušnou literaturu.

Na začátku školního roku jsem byla představena pedagogickému sboru, který jsem seznámila se svou náplní práce a s nabízenými službami (individuální a skupinová práce, individuální konzultace pro žáky i učitele – ohledně problematiky týkající se jak školy, tak osobního života).

Během prvních dvou měsíců školního roku jsem se seznamovala s chodem školy, školním prostředím a hlavně se žáky a učebními styly pedagogů. Seznamování probíhalo formou návštěv jednotlivých tříd. Všimla jsem si hlavně chování dětí, jejich způsoby komunikace, reakcí na učitele, popř. na jiné dospělé ve třídě a taktéž reakcí učitelů na chování žáků.

Spolu se speciální pedagožkou a výchovnou poradkyní jsem vytipovala děti s výraznými výchovnými problémy, které začaly docházet na individuální konzultace a začaly se zúčastňovat skupinové práce formou komunitních kruhů. Započala také spolupráce s třídními učiteli jednotlivých tříd, zejména pak tříd II. stupně.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

3.2. Práce se žáky

3.2.1. Individuální konzultace

Na začátku mého působení na škole na tyto konzultace docházeli žáci, kteří mi byli doporučeni speciální pedagožkou a výchovnou poradkyní na základě jejich zkušeností s nimi v předchozích školních letech. Postupem času jsem vymyslela tzv. „systém zápisů“. Pokud dítě ve vyučovací hodině nebo o přestávce má jakýkoliv konflikt, s učitelem nebo se spolužákem, tak je tento konflikt poměrně podrobně zapsán na kus papíru a ten se potom dostává ke mně a stává se podkladem pro individuální práci s daným dítětem.

Individuální pohovory závisí na dotyčném, zda je více či méně komunikativní, dále na věku dítěte, na typu chování, míře jeho náhledu na daný konflikt ..., tedy někdy žáci mluví sami, někdy jim kladu otázky, někdy oni kladou otázky mně, u menších dětí používám hru, v rámci které jsem schopna zjistit jejich vzorce chování a zmapovat daný problém. Někteří žáci ke mně docházejí jen občas, jiní s určitou pravidelností a s pár z nich se vídám i několikrát do týdne – záleží na jejich chování a četnosti jejich prohřešků.

Samozřejmě s nimi platí vztah psycholog – klient, tedy mlčení z mé strany o všem, co spolu řešíme. Všechny jsem s tímto pravidlem obeznámila hned na začátku naší spolupráce. Výjimkou jsou informace na úrovni protizákonné nebo dítě ohrožující, kdy pro mě platí ohlašovací povinnost. V těchto případech toto s dítětem vždy projednám, vysvětlím mu svůj další postup a v ideálním případě to bude ono, kdo s informací obeznámí vedení školy a bude spolupracovat na řešení situace.

Když ke mně žáci začali docházet, tak se vždy na začátku ptali „co jsem zase provedl/a“. Po několika setkání a opětovných vysvětlení, že ani nemusí nic provést, aby ke mně přišel/a, že mě zajímá on nebo ona, že mě zajímá, co je nového, jestli se stalo něco zajímavého ..., si zvykli a i se naučili mi sami říkat své „průšvihy“.

Nic jim nenařizuji, jen navrhuji a doporučuji postupy, podle kterých by se mohli v daných situacích příště chovat a reagovat podle nich. Vždy se jich při dalším setkání

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ptám, zda můj návrh vyzkoušeli a pokud ano, tak s jakými výsledky a pokud ne, tak proč.

U mnohých se zlepšili komunikační dovednosti – jsou nuceni mluvit, používat celé věty a skládat je tak, aby jejich vyprávění dávalo smysl a já tak jejich problému plně porozuměla, tedy ne jen mluvit ve zkratkách nebo odpovědích ano, ne, nevím...

Někteří z nich už došli tak daleko, že jsou schopni si uvědomit svůj problém s chováním, vyjadřováním emocí a názorů a že to jsou oni, kdo nese důsledky svého chování a zodpovědnost za svůj život a za to, jak se k nim druzí chovají a jak je berou a že pouze oni jsou schopni to změnit.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

3.2.2. Skupinová práce

3.2.2.1. Tematické komunity

Ve spolupráci se speciální pedagožkou a sociálním pedagogem na škole probíhají komunitní skupiny. První rok probíhaly dvě skupiny, ve kterých byli ti nejvíce problémoví žáci z různých tříd. Náplní obou skupin byl náhled na jejich chování a nácvik komunikace. Druhý rok už probíhaly skupiny tři. Rozdělení proběhlo podle věku, resp. tříd. I nadále se pracovalo hlavně na tématu komunikace, při čemž každá skupina už jela svým tempem. Záleželo, jak moc si členové skupiny uvědomovali svůj problém, jak moc na něm chtěli pracovat atd. V letošním školním roce běží čtyři komunity a poprvé nastalo rozdělení skupin dle tématu – sebevědomí, budoucnost, komunikace a skupina dětí s ADHD. V každé skupině jsou děti z různých tříd (6. – 9. třída) a dělají techniky k danému tématu.

Na začátku své práce každá skupina si vytváří svá pravidla, podle kterých pak skupina pracuje a samozřejmě i tresty, které jsou uplatňovány právě při nedodržení nebo opakovaném porušování těchto pravidel. Pravidla si děti vytváří sami, vedoucí skupin pouze nenásilnou formou koordinují a směřují k určenému cíli (děti by to neměly poznat).

Ve skupinách hrajeme hry zaměřené na dané téma, vždy začínáme hrami na poznání ostatních, na vytvoření důvěry ve skupině, na komunikační styly a postupujeme k danému tématu. Skupina vždy začíná tzv. kolečkem, kdy jsou položeny jednoduché otázky na rozmluvení (př. co je nového v tvém životě, co zajímavého se stalo za poslední týden, řekni + a – uplynulého týdne ...) a také končí kolečkem, kdy je uzavřena daná technika a celé skupinové sezení (o čem byla technika, co mi dala, co nového jsem se dozvěděl ...).

Na dětech, které prošly nebo procházejí těmito skupinami, jsou vidět změny v jejich komunikačních stylech a to nejen vůči učitelům, ale i mezi sebou. Jsou vidět změny i v tom, jak tyto děti přistupují k žákům jiných tříd – lépe navazují kontakty mezi sebou, mají větší možnosti témat k diskusi. Samozřejmě se našlo i pár jedinců, kteří brali tyto skupiny jako únik z vyučování, práce ve skupinách je nezajímala. Tyto jedince jsme další roky už nevybírali do skupin a nahradili je žáky, u kterých jsme v jejich přítomnosti ve skupinách viděli větší přínos a to jak pro ně, tak i pro celou skupinu.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

3.2.2.2. Třídní komunity

Pravidelně také pracuji s třídními kolektivy, hlavně tedy se třídami II. stupně, ale pokud se vyskytne jakýkoliv problém nebo potřeba, tak samozřejmě navštěvuji i nižší třídy. Tyto komunity jsou pokaždé jiné, vždy záleží na dané třídě, na tom, jaký je ve třídě kolektiv, jak komunikativní a otevření žáci jsou, a samozřejmě také záleží na učiteli, který se zrovna ve třídě vyskytuje. Snažím se, aby to většinou byl třídní učitel, ne vždy se to ale podaří. Od začátku mého působení na škole jsem se snažila o to, aby tyto třídní komunity vedli třídní učitelé, aby to byli oni, kdo nejvíce pracuje na stmelení třídního kolektivu a na zlepšení třídního klimatu. První dva roky jsem tedy tyto komunity vedla já a tento rok si je již vedou právě třídní učitelé. Ti také začínají a ukončují týden ve své třídě, kdy v těchto hodinách pravidelně dělají tzv. malé kruhy – tedy mluví s dětmi o tom, co je nového, jak prožili víkend, co je čeká během týdne a na konci potom shrnují celý týden - co se povedlo nebo naopak, na čem by měli více zapracovat. Jednou za 14 dní potom dělají tzv. velkou třídní komunitu, kdy se řeší cokoli, co děti zajímá. Třídní učitel ve spojení se mnou si chystá techniky a hry, které může použít. Pokud se během týdne objeví něco závažného, tak se chodí radit, jak

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

danou věc uchopit... pokud má pocit, že nastalou situaci nezvládne nebo by se cítil jistěji se mnou v zádech, tak si domluvíme strategii a já do třídy vstupuji s ním a věc řešíme společně.

Jednou za měsíc probíhá setkání s třídními učiteli II. stupně, kdy si vyměňují informace, zkušenosti, techniky. Společně diskutujeme o tom, co a jak řešili a s jakým úspěchem nebo neúspěchem, co udělat příště, co se jim osvědčilo atd.

Od druhého pololetí velmi intenzivně a to jednou týdně pracuji s kolektivem 5. třídy, kterou si „chystám“ na přestup na II. stupeň. Připravuji je na jiný přístup učitelů, učím je větší samostatnosti v rozhodování, učí se vyjadřovat svůj názor a obhajovat ho, učí se argumentaci a nekonfliktnímu způsobu komunikace.

3.2.3. Využití počítačové techniky

V dnešní době, kdy žáci žijí počítači a na nich navštěvují hlavně sociální sítě, mám velmi dobré zkušenosti s konzultacemi přes počítač. Já vím, že to zní velmi neosobně a určitě se ptáte, jak tyto konzultace mohou probíhat a mít smysl, když dané dítě nevidím, neslyším emoce v jeho hlasu apod., ale musím říct, že právě ta neosobnost

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

počítače bez přímého kontaktu se mnou některým dětem velmi pomáhá se otevřít. Jsou schopni překonat svůj strach, ostych a jsou více bezprostřední a snadněji mi řeknou, co je trápí. I to, že musí začít, oslovit mě na chatu nebo poslat zprávu je pro ně asi jednodušší než za mnou přijít do mého kabinetu, kdy je může kdokoliv vidět. Přes počítač tak s nimi řeším nejrůznější problémy, které se týkají školy – učení, třídní kolektiv, kamarádi ve škole, ale také osobní – hádky s rodiči, jejich lásky nebo zvládání stresu a strachu např. z lékařů, z přijímacího řízení na střední školy apod.

3.3. Práce s učiteli

Tato cílová skupina pro mě byla největším oříškem od začátku mého působení na škole. Mohu říci, že učitelé se rozdělili do dvou základních skupin, a to do skupiny nevěřících, nedůvěřujících – prostě těch, kteří naprosto nechápali a neviděli důvod mé přítomnosti na škole, druhou skupinu pak tvořili učitelé, kteří mou přítomnost přivítali, ale zase očekávali instantní výsledky ve formě naprostého zlepšení chování dětí, nejlépe přes noc. Musím říci, že i když první skupina zpočátku vypadala jako velký problém, tak učitelé z této skupiny pomalu ale jistě přecházeli na mou stranu, byli otevření diskuzím o mé práci, účastnili se třídních komunit, aby viděli, jak s dětmi pracuji a dnes si troufám říci, že naše spolupráce je na velmi dobré cestě. Učitelé z druhé skupiny stále očekávají ode mě zázraky, které jim samozřejmě nemůžu dát obzvláště bez jejich spolupráce. Během doby se samozřejmě členové těchto dvou skupin přirozeně přelivali z jedné do druhé a dnes si troufám říci, že na naší škole převažuje skupina třetí a to jsou učitelé, kteří chápou mou práci, chodí se za mnou radit a máme nastartovanou velmi dobrou spolupráci.

Spolu se speciální pedagožkou organizujeme i komunitní kruhy učitelů, kdy se s nimi snažíme popovídat o strastech i radostech práce ve školství, mluvíme o tom, co se komu povedlo nebo nepovedlo, o tom co nás trápí, předáváme si zkušenosti s řešením konfliktů ve třídách ...

Co mi dělá největší radost je, když učitelé překonají strach a ostych a chodí se za mnou poradit nejen s pracovními záležitostmi, ale i osobními. Pro mě je to známka důvěry, která se mezi námi vytvořila a stále vytváří.

3.4. Práce s rodiči

Tato část mé práce je stále ještě v plenkách. Rodiče našich žáků nekomunikují, nechtějí spolupracovat, málo z nich chodí na třídní schůzky nebo konzultace pro rodiče.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Myslím, že by to mohlo být i tím, že většina rodičů slýchává jen samé negativy na své dítě, tak už je prostě poslouchat nechce. Vždy je dobré zdůraznit pozitivní věci – na každém lze nějakou dobrou věc nebo schopnost najít. Také je nutné rodičům vysvětlit náš záměr s dětmi, o co se s nimi snažíme, čeho chceme dosáhnout – že s nimi vlastně „táhneme za jeden provaz“, že i nám záleží na budoucnosti jejich dítěte (dětí), na jejich uplatnění ve společnosti, na tom, aby žili dobrý a spokojený život.

Spolu se speciální pedagožkou jsme se pokusili o komunitu pro rodiče problémových žáků. Bohužel se nám podařilo pouze jedno setkání a i na něm nám rodiče řekli, že šli do školy s velkým strachem, co jejich dítě zase provedlo. Vysvětlily jsme jim naši vizi, jak chceme s dětmi pracovat, čeho chceme dosáhnout a že bychom s nimi rádi spolupracovali. Myslím, že rodiče byli velmi překvapeni naším přístupem, vyjádřili nám podporu a ochotu s námi dále spolupracovat, ale bohužel k dalším setkáním, z důvodu neochoty z jejich strany, již nedošlo. S rodiči se nejčastěji vídám ve chvíli, kdy jejich dítě provede nějaký velký průšvih nebo má dlouhodobé výchovné problémy, a pak je rodič zván na pohovor nebo výchovnou komisi anebo má s dítětem problémy doma a pak přijde sám za mnou se poradit, co má dělat a poprosit mě, jestli bych s dítětem nemohla pracovat. Při těchto setkáních mi velmi pomohla všechna školení s nácvikem pohovorů, protože mám v zásobě „zázračné formulky“, kterými rodiče mohou zklidnit, vím o technikách, které mi mohou být ku prospěchu, abych rodiče dostala na svou stranu a započala spolupráce mezi námi. Žádné toto setkání by nemělo být o tom, že my si budeme pouze na dítě stěžovat, ale měli bychom mít přesný cíl, čeho chceme dosáhnout – začít intenzivní spolupráci s rodiči, zeptat se jich, co jim doma pomáhá, najít společné řešení dané situace.

3.5. Krizová intervence

Jako školní psycholog spolupracuji i s metodikem prevence (u nás tuto funkci vykonává školní speciální pedagožka) na řešení krizových situací. Naší velkou výhodou jsou naše volnější rozvrhy, takže pokud se na škole cokoli „semele“, tak všeho necháme a vzniklou situaci ihned řešíme. Myslím, že můžu říct, že jsme sehraný tým, každá z nás už ví, co je potřeba, která z nás je lepší v rozhovorech s obětí a která s agresory. Samozřejmě máme vypracovaný školní krizový plán, podle kterého postupujeme.

V této části mé práce mi velmi pomáhají znalosti a informace získané při různých školení, př. MIŠ minimalizace šikany nebo Studium k výkonu specializovaných činností

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- Prevence sociálně patologických jevů a také znalost doporučených postupů, jak vést rozhovory s obětí, svědky, agresory, ale také s rodiči, tiskem apod.

3.6. Spolupráce s jinými zařízeními

Nejvíce spolupracuji s kurátorkami pro děti a mládež z OSPOD Přerov, a to jak osobně, tak i emailem. S kurátorkami diskutujeme hlavně o dětech s výraznými výchovnými problémy, zveme je na výchovné komise a zůstáváme v kontaktu i poté, co jsou jim naši žáci svěřeni do péče. Informuji je o jejich chování - prohřešcích, ale i zlepšení, o mé práci s nimi. Pokud si nejsem jistá, jak postupovat v nějaké záležitosti, tak se na ně s důvěrou obracím s žádostí o pomoc a zatím mi bylo vždy vyhověno. Během projektu jsem také spolupracovala s Azylovým domem pro matku a dítě v Přerově, kam jsem docházela 1x za 14 dní. Mými klientkami byli matky dětí z naší školy, u nich jsem fungovala jako komunikační most mezi nimi a školou, ale také matky, které si nevěděly rady s výchovou dětí. Těm jsem pak radila a pomáhala, jak naučit děti chodit na nočník, jak je učit jíst a mluvit s nimi atd.

4. Závěr

Co říci závěrem? Myslím si, že nejdůležitější věcí v mé práci, ale v podstatě v jakékoliv práci s dětmi a to nejen romskými, je být člověkem, být sám sebou, na nic si nehrát. Všechny děti, obzvláště pak romské, poznají jakoukoliv neupřímnost a přetvářku a pak je velmi těžké nastolit důvěru mezi nimi a tou druhou stranou – dospělými ve škole.

Důvěra mezi mnou a dítětem je hlavním stavebním kamenem v mé práci, pokud se dítě naučí za mnou chodit samo od sebe a s čímkoliv, ne jen s průšvihy nebo když je ke mně odesláno učitelem nebo jiným pedagogickým pracovníkem, tak mám z poloviny vyhráno a naše spolupráce pak přináší výsledky. Myslím, že tuto důvěru lze nastolit velmi jednoduše a to přirozeností a zájmem o ně samotné, o jejich život, zájmy, radosti i starosti. Všem dětem jsem také nabídla tykání, které některé děti přijaly a běžně mě oslovují křestním jménem a tykají mi, a některé děti této nabídky nevyužily. Samozřejmě moje role na škole není jen kamarádká, často jsem za „drába“, za tu zlou, která po nich něco chce, občas křičí, ale myslím si, že pokud jsem důsledná, dodržuji nastolená pravidla, jsem schopna dětem vysvětlit své chování, své reakce, občas se i omluvit, když něco přeženu, tak to má pro ně smysl. Vidí určité vzorce chování - slušnost, dodržování pravidel, uznání chyby a omluvu, které jim doma třeba chybí.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Aktivity projektu budou v rámci udržitelnosti zachovány minimálně do 30. 6. 2017.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Další tituly, které jsou součástí sborníku

 INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Závěrečná publikace
k projektu

Speciálně pedagogická činnost
na základní škole se sociálně znevýhodněnými žáky
metodika

ZŠ Boženy Němcové - centrum podpory žáků ze sociokulturně znevýhodněného prostředí
Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.2.12/03.0018
www.cepoza.webnode.cz

Přerov 2012 Mgr. Bronislava Valentová a kol.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

 INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Závěrečná publikace
k projektu

Speciálně pedagogická činnost
na základní škole se sociálně znevýhodněnými žáky
metodika

ZŠ Boženy Němcové - centrum podpory žáků ze sociokulturně znevýhodněného prostředí
Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.2.12/03.0018
www.cepoza.webnode.cz

Přerov 2012 Mgr. Bronislava Valentová

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

 INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Podpora budoucí kariéry
na základní škole se sociálně znevýhodněnými žáky
metodika

Podpora volnočasových aktivit
na základní škole se sociálně znevýhodněnými žáky
metodika

ZŠ Boženy Němcové - centrum podpory žáků ze sociokulturně znevýhodněného prostředí
Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.2.12/03.0018
www.cepoza.webnode.cz

Přerov 2012 Mgr. Ilona Bočínská

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

 INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Podpora budoucí kariéry
na základní škole se sociálně znevýhodněnými žáky
metodika

Podpora volnočasových aktivit
na základní škole se sociálně znevýhodněnými žáky
metodika

ZŠ Boženy Němcové - centrum podpory žáků ze sociokulturně znevýhodněného prostředí
Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.2.12/03.0018
www.cepoza.webnode.cz

Přerov 2012 Mgr. Petr Vymazal, DiS.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky